

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Հայոց լեզու և գրականություն
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Բաբուդյան Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 8

« 23 » _____ հունվար 2024 թ.

ՀԼԳ/Բ-175 «ԳՐԱԲԱՐ» ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՌԻՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝

022201.00.6 Պատմություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝

022201.01.6 Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

Պատմության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

Հայոց լեզվի և գրականության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

առկա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

առկա 2-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ

Դասախոս՝

Շողիկ Ղուկասյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/նեք՝

shoxerik4@gmail.com

Վանաձոր- 2024թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
 - 12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
 - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
 - 14.2. Հարցաշար
 - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Գրաբար» առարկայի ուսումնամեթոդական փաթեթը կազմված է բակալավրի հիմնական կրթական ծրագրով «Պատմություն» մասնագիտության կրթական չափորոշիչների հենքով կազմված ուսումնական պլանի պահանջների, առարկայի բաղադրիչների հիման վրա և նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը: Առարկայական փաթեթը կարգավորում է «Գրաբար» առարկայի ուսումնամեթոդական նյութերով ապահովման, պարբերաբար թարմացման, գիտաճյուղի նոր մոտեցումների ոգուն համապատասխանեցման գործընթացը, նպաստում է ուսանողի անհատական և ինքնուրույն աշխատանքի արդյունավետության բարձրացմանը, ուսանողի գիտելիքի բարձրացմանը, նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը: Այն ԿԾ-ի հետագա իրացման հիմնարար առարկաներից է:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

«Գրաբար» դասընթացի նպատակն է նախապատրաստել ուսանողներին ուսումնասիրվելիք լեզվի դասընթացներին՝ տալով գրաբարի և նրա ուսումնասիրության տեսության մասին ներածական գիտելիքներ: Ներկայացվում է գրաբարի էությունը, հնչյունական, բառագիտական, քերականական համակարգերը՝ իբրև գրավոր հուշարձանների լեզու, լուսաբանվում են հին լեզուների ուսումնասիրման մեթոդները և նրանց դերը լեզուներ սովորելու գործընթացում: Վերծանվում են ձեռագրեր, վիմագիր հուշարձաններ: Քննվում են նաև հին հայերենի լեզվական միավորների, մակարդակների հետ կապված հարցերը, ինչպես նաև հեղինակային արտահայտությունները, ձեռագրերի տարընթերցումները: Հին հայերենի էության հիմնահարցը լուսաբանվում է հայ հին գիտական, գեղարվեստական գրականության տեսանկյունից՝ կարևորելով բնագրային և քերականական ուսումնասիրությունները:

Դասընթացի նպատակն է մասնագիտական հիմնարար գիտելիքների մատուցումը, ինչպես նաև ապագա ուսուցչին, գիտնական-հետազոտողին և՛ տեսական, և՛ գործնական-կիրառական կարողությունների և հմտություններով զինելը:

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների:

Դասընթացի խնդիրներն են՝

- «Գրաբար» առարկայի բովանդակության տիրապետում ուսանողների կողմից:
- առարկայի հիմնական առանձնահատկությունների տիրապետումը ուսանողների կողմից:
- ձևավորել գրաբարյան շրջանի նշանավոր ստեղծագործությունների, հանրահայտ մշակությային հուշարձանների և գրական կոթողների բովանդակության իմացություն և վերլուծական ունակություններ:
- ձևավորել հայ հին գրականության պատմության գաղափարական հարստության, դաստիարակիչ դերի վերհանում և ուսուցում հայ պատմիչների նշանավոր ստեղծագործությունների արդիական նշանակության, գնահատման և մանկավարժական մեկնաբանության աշխատանքային հմտություններ:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Գրաբար» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է «Հայոց լեզու» առարկայի դպրոցական և բուհական բակալավրիատի ծրագրով նախատեսված գիտելիքների պաշար:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները.

«Գրաբար» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

Կիմանան՝

- Հայ հին գրականության տեղն ու դերը բանասիրական և պատմական գիտությունների համակարգում:
- Հայ հին գրականության նշանակությունը, հին շրջանի լեզվական առանձնահատկությունների բացահայտման գործում:
- Գրաբարյան մատյանների դերը պատմական ժամանակաշրջանի ճշգրիտ նկարագրության, պատմական փաստերի վերհանման գործում:
- Հայ հին գրականության զարգացման օրինաչափություններն ու պատմաշրջանները, նշանավոր գրական ստեղծագործությունների բովանդակությունն ու դերը ժամանակի մեջ, ժանրերի հերթագայությունը, պատմական ժամանակի առանձնահատկությունները:

Կկարողանան՝

- Ներկայացնել հայ հին մատենագրության պատմության տարբեր շրջանների յուրահատկությունը;
- հասկանալ գրաբար տեքստերը, թարգմանել դրանց բովանդակությունը,

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

- գրաբար տեքստերի հիման վրա տալ տվյալ պատմական ժամանակաշրջանի ընդգրկուն նկարագիրը,
- Օգտագործել գրաբարի իմացությունը մասնագիտական գիտելիքների կատարելագործման և խորացման նպատակով:

Կտիրապետեն՝

- Հին լեզուների հետազոտման մեթոդներին, մասնագիտական տերմինաբանությանը, գրաբարյան մատենագրությունը հասկանալու, վերլուծելու հնարներին:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ3 հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ8 տեղեկատվությունը կառավարելու ունակություն (տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվություն գտնելու և վերլուծելու ունակություն):

Միջանձնային կոմպետենցիաներ (ՄԳԿ)

ՄՁԿ1 քննադատական վերլուծության և ինքնաքննադատման ունակություն,

ՄՁԿ6 բազմաձևության և բազմամշակութայնության ընդունում,

ՄՁԿ8 բարոյական արժեքներ:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն:

Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիա (ԱԿ)

ԱԿ1 դրսևորել մասնագիտության պատմության և հիմունքների իմացություն,

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ3 համապատասխան համատեքստում ընկալել և մեկնաբանել նոր տեղեկատվությունը,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ5 հասկանալ և օգտագործել քննադատական վերլուծության տեսությունների զարգացման մեթոդները:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Գրաբար» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքները և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և պատմության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	2 կրեդիտ/60 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	-	
Գործնական աշխատանք	28	
Սեմինար պարապմունք	-	
Լաբորատոր աշխատանք	-	
Ինքնուրույն աշխատանք	32	
Ընդամենը	60	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

• **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել:

⁴ Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ուեֆերաստ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):

- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:

- **Կյոք սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:

- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:

- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:

- **Աշխատանքային տետր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:

- **Չեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. Դասավանդման մեթոդներն են՝ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք:

9. Ուսումնասության մեթոդներն են՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

⁵ Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապրազներ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Խոնարհում: Լծորդ և լծորդություն: Պարզ և ածանցավոր բայեր: Ներգործաձև և կրավորաձև խոնարհում: Պարզ և բաղադրյալ ժամանակներ:			2		4
2.	Բայահիմքեր: Ներկայի հիմք: Ներկա ժամանակաձև:Անցյալ անկատար ժամանակաձև:			2		2
3.	Առաջին ապառնի ժամանակաձև: Արգելական հրամայական:			2		2
4.	Անորոշ, անցյալ, ենթակայական և ապառնի դերբայներ:			2		2
5.	Անցյալ կատար յալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր: Անցյալ կատարյալի հիմքի կազմությունը:			2		4
6.	Անցյալ կատարյալ ժամանակը: Երկրորդ ապառնի:			2		2
7.	Անորոշ, անցյալ, ենթակայական և ապառնի դերբայներ:			2		2
8.	Անցյալ կատար յալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր: Անցյալ կատարյալի հիմքի կազմությունը:			2		2
9.	Անցյալ կատարյալ ժամանակը: Երկրորդ ապառնի:			2		2

10.	Անորոշ, անցյալ, ենթակայական և ապառնի դերբայներ:			2		2
11.	Անցյալ կատար յալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր: Անցյալ կատարյալի հիմքի կազմությունը:			2		2
12.	Նախադրություններ			2		2
13.	Մակբայներ: Ձևի, տեղի, ժամանակի, չափի մակբայներ:			2		2
14.	Նախդիրներ: <i>Առ, ի, գ, ըստ, ընդ, ց</i> նախդիրը:			2		2
ԸՆԴԱՄԵՆԸ				28		32

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ա. Աբրահամյան, Գրաբարի ձևաբանություն 2. Գ.Խաչատրյան, Գրաբարի շարահյուսության ձևաբանություն 3. Լ.Խաչատրյան, Գ.Թոսունյան, Գրաբարի դասագիրք 4. Հ.Ավետիսյան, Ռ.Ղազարյան, Գրաբարի ձևաբանություն 5. Հ.Ավետիսյան, Որոշիչ-որոշյալի կապակցությունը գրաբարում 	1976 1989 2004 1976 1972
2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Մ. Աբեղյան, Երկեր, հ. 2. 2. Մ. Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն 3. Պ. Շարաբխանյան, Գրաբարի ձևաբանություն 4. Պ. Շարաբխանյան, Գրաբարի շաղկապները 5. Վ.Առաքելյան, Գրաբարի հոլովումը և խոնարհումը 6. Վ. Համբարձումյան, Գրաբարի ինքնուսույց 	1974 1965 1974 1960 1945

	7. Հ. Աճառյան, Հայոց գիրը	1999
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Խորենացի, Պատմութիւն Հայոց Եղիշե, Վասն Վարդանայ և հայոց պատերազմի Ազաթանգեղոս, Պատմութիւն Հայոց Բուզանդ, Հայոց պատմութիւն Եզնիկ Կողբացի, Եղծ Աղանդոց Կորին, Վարք Մաշտոցի	
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	https://digilib.aua.am/	
2.	https://artsakhib.am/2020/09/25/%D5%B0%D5%A1%D5%B5-%D5%B4%D5%A1%D5%BF%D5%A5%D5%B6%D5%A1%D5%A3%D6%80%D5%B8%D6%82%D5%A9%D5%B5%D5%A1%D5%B6-%D5%BD%D5%AF%D5%A6%D5%A2%D5%B6%D5%A1%D5%BE%D5%B8%D6%80%D5%B4%D5%A1%D5%B6-%D5%B7%D6%80%D5%BB/	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

1.	Խոնարհում: Լծորդ և լծորդություն: Պարզ և ածանցավոր բայեր: Ներգործաձև և կրավորաձև խոնարհում: Պարզ և բաղադրյալ ժամանակներ	1.Խոնարհում և լծորդ եզրույթները գրաբարի քերականության մեջ 2.Պարզ բայերի խոնարհման առանձնահատկությունները 3.Ածանցավոր բայերի խոնարհման առանձնահատկությունները 4.Պարզ ժամանակաձևերի արտահայտությունը 5.Բաղադրյալ ժամանակաձևերի արտահայտությունը	2	Բանավոր հարցում, 20 հարց պարունակող թեստ	ՊԳ 1,2,4 ԼԳ 5, 6 ՀՏՊ 1
2.	Բայափոխություն: Ներկայի հիմք: Ներկա ժամանակաձև:	1.Բայի` ներկայի հիմքը 2.Բայի` կատարյալի հիմքը	2	Բանավոր հարցում: Թիմային	ՊԳ1,2

	Անցյալ անկատար ժամանակաձև:	3.Սահմանական եղանակ 4.Ներկա ժամանակաձևի արտահայտությունը և կիրառությունը մատենագրության մեջ: 5. Անցյալ անկատար ժամանակաձևի արտահայտությունը և կիրառությունը մատենագրության մեջ:		աշխատանք:	
3.	Առաջին ապառնի ժամանակաձև: Արգելական հրամայական:	1.Առաջին ապառնի ժամանակաձևի կազմությունը 2.Առաջին ապառնի ժամանակաձևի իմաստային առանձնահատկությունները 3.Արգելական հրամայականի կառուցվածքային առանձնահատկությունները 4.Արգելական հրամայական եղանակի իմաստային առանձնահատկությունները	2	Բանավոր հարցում: Թիմային աշխատանք:	ՊԳ1, 2, 4
4.	Անորոշ, անցյալ, ենթակայական և ապառնի դերբայներ:	1.Անորոշ դերբայի կառուցվածքը և իմաստը 2.Անցյալ դերբայի կառուցվածքը և իմաստը 3.Ներկա դերբայի կառուցվածքը և իմաստը 4.Ապառնի դերբայի կառուցվածքը և իմաստը:	2	Բանավոր հարցում, թիմային աշխատանք	ՊԳ 1,2 ԼԳ1 ՀՏՊ1,2
5.	Անցյալ կատարյալ յալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր: Անցյալ կատարյալի հիմքի կազմությունը:	1.Անցյալ կատարյալ հիմքի տեսակները 2.Ցոյական հիմք 3.Արմատական հիմք 4.Ի թույլ բաղադրիչով հիմք	2	Բանավոր հարցում, Գրավոր հարցում	ՊԳ 1,2 ԼԳ1 ՀՏՊ1,2
6.	Անցյալ կատարյալ ժամանակը: Երկրորդ ապառնի:	1.Անցյալ կատարյալ ժամանակաձևի կառուցվածքային առանձնահատկությունները: 2.Անցյալ կատարյալ ժամանակաձևերի իմաստային առանձնահատկությունները 3.Երկրորդ ապառնի ժամանակաձևի կառուցվածքային առանձնահատկությունները 4. Երկրորդ ապառնի ժամանակաձևի իմաստային առանձնահատկությունները	2	Թիմային աշխատանք- մրցույթ գրավոր վարժություններ	ՊԳ 1,2 ԼԳ4 ՀՏՊ1,2

7.	Բուն հրամայական: Հորդորական հրամայական:	1.Բուն հրամայական եղանակի կառուցվածքային առանձնահատկությունները 2.Բուն հրամայական եղանակի իմաստային առանձնահատկությունները 3.Հորդորական հրամայական եղանակի կառուցվածքային առանձնահատկությունները 4.Հորդորական հրամայական եղանակի իմաստային առանձնահատկությունները	2	Թիմային աշխատանք-մրցույթ Գրավոր վարժություններ	ՊԳ 1,2 ԼԳ3 ՀՏՊ1,2
8.	Պատճառական բայեր: Միադիմի բայեր:	1.Պատճառական բայերի Կառուցվածքը 2. Պատճառական բայերի խոնարհումը 3.Միադիմի բայերի կիրառությունը 4.Միադիմի բայերի խոնարհումը	2	Բանավոր հարցում: Գրի առած նյութի ներկայացում:	ՊԳ 1,2 ԼԳ2 ՀՏՊ1,2
9	Բաղադրյալ ժամանակաձևեր՝ անցյալ դերբայով: Բաղադրյալ ժամանակաձևեր՝ ապառնի դերբայով:	1.Վաղակատար-հարակատար ներկա, անցյալ և ապառնի ժամանակաձևերը 2.Ապառնի դերբայով կազմված բաղադրյալ ժամանակաձևերի կիրառությունները գրաբարում	2	Բանավոր հարցում: Թեստային ստուգում:	ՊԳ 1,2 ԼԳ1 ՀՏՊ1,2
10.	Պակասավոր բայեր: Անկանոն բայեր:	1.Պակասավոր բայերի խոնարհման առանձնահատկությունները Պակասավոր բայերի իմաստային առանձնահատկությունները 2. Անկանոն բայերի խոնարհման առանձնահատկությունները Անկանոն բայերի իմաստային առանձնահատկությունները	2	Բանավոր ստուգում: Թիմային պայքար	ՊԳ 1,2 ԼԳ1 ՀՏՊ1,2
11.	Խոնարհման հիմնական տիպերը և նրանց կազմության օրինաչափությունները:	Խոնարհման տիպեր Խոնարհման տիպերի անկանոնությունները գրաբարում	2	Բանավոր ստուգում: Թիմային պայքար	ՊԳ 1,2 ԼԳ1 ՀՏՊ1,2

12.	Մակբայներ: Ձևի, տեղի, ժամանակի, չափի մակբայներ:	Տեղի մակբայների կիրառությունը Ժամանակի մակբայների կիրառությունը Ձևի մակբայների կիրառությունը Չափի մակբայների կիրառությունը	2	Ռեֆերատի ընթերցում Բանավոր ստուգում: Թիմային պայքար	ՊԳ 1,2 ԼԳ1 ՀՏՊ1,2
13.	Նախդիրներ: <i>Առ, ի, զ, ըստ, ընդ, ց</i> նախդիրը:	Գրաբարի նախդիրների հոլովառությունը Նախդրավոր կապակցությունների շարահյուսական դերը	2	Բանավոր ստուգում: Թիմային պայքար	ՊԳ 1,2 ԼԳ1 ՀՏՊ1,2
14.	Ընթերցանություն և թարգմանություն:	Գրաբարի ձեռագրերի խոսքի արվեստը Գրաբարի բառապաշարի քննություն Գրաբար խոսքի քերականական առանձնահատկությունները	2	Բանավոր հարցում: Գրի առած նյութի ներկայացում:	ՊԳ 1,2 ԼԳ1 ՀՏՊ1,2

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ⁶	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ⁷
1.	Բայի խոնարհման առանձնահատկությունները ըստ լծորդության և կազմության	Բայի 4 լծորդությունները, փոխանցումներ լծորդությունների մեջ, պարզ և ածանցավոր բայեր, <i>և</i> սուկաձանց ունեցող բայերի խոնարհման աձանձնահատկությունները, <i>չ, նչ</i> , սուկաձանց ունեցող բայեր, <i>ան</i> սուկաձանց ունեցող բայեր	նախագիծ	Ուսումնառության 16-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում	ՊԳ1, 2

⁶ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

⁷ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2,	Անկանոն խոնարհում	Նույնարմատ կատարյալի նիւթ ունեցող անկանոն բայեր: Տարարմատ կատարյալի հիւթ ունեցող բայեր	ռեֆերատ	Ուսումնառության 22-րդ շաբաթ	Թեստային աշխատանք	ՊԳ 1,2,4,5,6
3.	Նախդիրների գործածությունը հոլովածների հետ	Ի նախդրի գործածությունը հոլովների հետ: Առ նախդրի գործածությունը հոլովների հետ: Ըստ և ընդ նախդիրների գործածությունը հոլովների հետ: Չ նախդրի գործածությունը հոլովների հետ: Յ նախդրի գործածությունը հայցական հոլովի հետ:	Նախագիծ	Ուսումնառության 26-րդ շաբաթ	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1,2,4,5,6

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում⁸

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	301 լսարան
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Ինտերակտիվ գրատախտակ, համակարգիչ
Համակարգչային ծրագրեր	MC office
Այլ	

⁸ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար:

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի⁹:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով՝ կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:¹⁰ Գործնական աշխատանքների գնահատականը ամփոփվում է 4 հարցումների միջոցով, որոնցից յուրաքանչյուրի

⁹«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.):

¹⁰ Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

առավելագույն միավորը 5-ն է:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

- Գրաբարում բայի լծորդությունները
- Խոնարհման տրպերը գրաբարում
- Բայի սեռի արտահայտությունը գրաբարում
- Բայի կազմության առանձնահատկությունները
- Բայի եղանակները գրաբարում
- Բայահիմքեր
- Ներկայի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր
- Կատարյալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր
- Պակասավոր բայեր
- Անկանոն բայեր
- Բաղադրյալ ժամանակաձևեր
- Նախդիրներ

14.4. Գնահատման չափանիշները¹¹.

- Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ընթացիկ ստուգման ժամանակ:
- Գործնական աշխատանքները՝ նվազագույնը երկու հարցում՝ 20-ական միավոր գնահատմամբ.:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:

¹¹ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	022201.00.6 Պատմություն <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր`	022201.01.6 Պատմություն <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան`	Պատմության բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>

Վանաձոր 2024

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՀԼԳ/բ-175, Գրաբար			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	2 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ կուրս, 4-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	28	Դասախոսություն	
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	28
	Ինքնուրույն	32		
	Ընդամենը	60		
Ստուգման ձևը	ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	Ուսանողներին տալ համապարփակ գիտելիքներ գրաբարի հնչյունական, հոլովման և խոնարհման համակարգերի վերաբերյալ:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Կտիրապետի գրաբարի ուղղագրությանը և արտասանությանը</i> • <i>Կտիրապետի գրաբարի հոլովման և խոնարհման համակարգերի առանձնահատկություններին</i> <p><i>Հմտություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Կկարողանա ճիշտ կարդալ գրաբար տեքստերը</i> • <i>Կհասկանա հայ հին մատենագրության բովանդակությունը</i> <p><i>Կարողունակություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն</i> • <i>Հետազոտություններ կատարելու կարողություն</i> • <i>Ինքնուրույն աշխատելու կարողություն</i> 			
Դասընթացի բովանդակությունը	<p><i>Թեմա 1</i> Խոնարհում: Լծորդ և լծորդություն: Պարզ և ածանցավոր բայեր: Ներգործաձև և կրավորաձև խոնարհում: Պարզ և բաղադրյալ ժամանակներ:</p> <p><i>Թեմա 2</i> Բայահիմքեր: Ներկայի հիմք: Ներկա</p>			

	<p>Ժամանակաձև:Անցյալ անկատար ժամանակաձև:</p> <p><i>Թեմա 3</i>Առաջին ապառնի ժամանակաձև: Արգելական հրամայական:</p> <p><i>Թեմա 4</i>Անորոշ, անցյալ, ենթակայական և ապառնի դերբայներ:</p> <p><i>Թեմա 5</i>Անցյալ կատար յալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր: Անցյալ կատարյալի հիմքի կազմությունը:</p> <p><i>Թեմա 6</i>Անցյալ կատարյալ ժամանակը: Երկրորդ ապառնի:</p> <p><i>Թեմա 7</i>Անորոշ, անցյալ, ենթակայական և ապառնի դերբայներ:</p> <p><i>Թեմա 8</i>Անցյալ կատար յալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր: Անցյալ կատարյալի հիմքի կազմությունը:</p> <p><i>Թեմա 9</i>Անցյալ կատարյալ ժամանակը: Երկրորդ ապառնի:</p> <p><i>Թեմա 10</i> Անորոշ, անցյալ, ենթակայական և ապառնի դերբայներ:</p> <p><i>Թեմա 11</i> Անցյալ կատար յալի հիմքից կազմվող ժամանակաձևեր: Անցյալ կատարյալի հիմքի կազմությունը:</p> <p><i>Թեմա 12</i> Նախադրություններ</p> <p><i>Թեմա 13</i> Մակբայներ: Ձևի, տեղի, ժամանակի, չափի մակբայներ:</p> <p><i>Թեմա 14</i> Նախդիրներ: Առ, ի, գ, ըստ, ընդ, ց նախդիրը:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ժամանակ՝ բանավոր հարցման, ինքնուրույն աշխատանքի, գրավոր աշխատանքների միջոցով և ընթացիկ ստուգման ժամանակ : ▪ Գործնական աշխատանքները՝ նվազագույնը երկու հարցում՝ 20-ական միավոր գնահատմամբ: ▪ Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր՝</p> <p>6. - Ա. Աբրահամյան, Գրաբարի ձեռնարկ, 1976:</p> <p>7. Գ.Խաչատրյան, Գրաբարի շարահյուսության ձեռնարկ, 1989:</p> <p>8. Լ.Խաչատրյան, Գ.Թոսունյան, Գրաբարի դասագիրք, 2004:</p> <p>9. Հ.Ավետիսյան, Ռ.Ղազարյան, Գրաբարի ձեռնարկ, 1976:</p> <p>10. Հ.Ավետիսյան, Որոշիչ-որոշյալի կապակցությունը գրաբարում, 1972:</p> <p>11. Մ. Աբեղյան, Երկեր, հ. Զ.,1974:</p> <p>12. Մ. Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն, 1965:</p> <p>13. Պ. Շարաբխանյան, Գրաբարի ձեռնարկ, 1974:</p>

14. Պ. Շարաբխանյան, Գրաբարի շաղկապները, 1960:
15. Վ. Առաքելյան, Գրաբարի հոլովումը և խոնարհումը, 1945:
16. Վ. Համբարձումյան, Գրաբարի ինքնուսույց, 1999:

Լրացուցիչ՝

1. Խորենացի, Պատմութիւն Հայոց:
2. Ագաթանգեղոս, Պատմութիւն Հայոց:
3. Բուզանդ, Պատմութիւն Հայոց:
4. Եղիշէ, Վասն Վարդանայ եւ հայոց պատերազմի:
5. Եզնիկ, Եղծ աղանդոց:
6. Կորիւն, Վարք Մաշտոցի